אלא תרוייהו. רב ורבי נתן: **משום רבינו.** רב: **והלכה למעשה כו'.** הש"ס קא פסיק שכך נמנו וגמרו בני הישיבה: **מסו.** לרבי אלעזר בן עזריה: **ופירסה נדה.** ופירש ממנה ומת: **יחליף.** יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר ויקרע הראשון ולא יכתוב שובר להרע כח הלוה שיצטרך לשמור שובר מן העכבריס: **רבי יוסי אומר יכתוב שובר.** ולא יחליף להרע כח המלוה למחול שעבודו מזמן ראשון: **כששוברים את כתובה.** בתוך הכתובה עצמה יכתוב השובר והיא אמרה בפינו התקבלתי חליה דטעמא מאי אמר רבי יהודה אין כותבין שובר משום דלא יצטרך לוה לשומרו מן העכבריס דאי מרקב הדר אתי וגבי שטריה כוליה הכא ליכא למיחש להכי: **אפי' חימא כו'.** דבהאי שובר לא חיישי רבי יהודה לעכבריס כי התם דאילו התם מיפרע פרעיה דלמא כו': **הכא ודאי יהב לה.** בתמיה: **אבל על פה.** דהוה ליה תנאה בעלמא לא הוי תנאה דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא: **בדבר שבממון.** שאר וכסות: **והרי פירות.** דנכסי מלוג: **דרבנן.** הא דבעל אוכלן מקנאת דרבנן היא ולא עבוד רבנן חיזוק שיהא תנאו בטל אם התנה למחול אכילתו: **פירי פירות.** אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן אוכל הוא פירי פירות מוכר פירות ולוקח קרקע שיהא לה קרן והוא אוכל פירות: וקיימא

אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו. פירש בקונטרס רבינו רב וקשה דא"כ תקשי מהכא תסתייס דרב הוא דאמר כר"א בן עזריה לכך נראה דרבינו היינו רבי ורב יצחק בר אבדימי דהכא הוא רב יצחק בר אבדימי הקדמון שהיה תלמידו של רבי אלא תרוייהו [א]אזלי בתר אומדנא מאן דאמר הלכה שפיר מאן דאמר אין הלכה הכא נמי אומדן דעתא הוא משום איקרובי דעתא הוא והא איקרבא ליה דעתא יתיב רב חנינא [ב] קמיה דרבי ינאי וקאמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר ליה [ג]פוק קרי קראך לברא אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ורב נחמן דידיה אמר אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ונהרדעי משמיה דרב נחמן אמרי הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ואע"ג דלט רב נחמן ואמר כל דיינא דדאין כרבי אלעזר בן עזריה הכי והכי תיהוי אפילו הכי הלכה כרבי אלעזר בן עזריה [ד]והלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה: **בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו** חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה תא שמע דתני רב יוסף שלא כתב לה אלא על חיבת לילה הראשון אי אמרת בשלמא חיבת חופה קונה היינו דאמר לילה הראשון אלא אי אמרת חיבת ביאה קונה ביאה בלילה הראשון איתא מכאן ואילך ליתא ואלא מאי חופה חופה בלילה איתא ביממא ליתא ולטעמיך ביאה בלילה איתא ביממא ליתא הא [ה]אמר רבא [ו]אם היה בבית אפל מותר הא לא קשיא אורח ארעא קא משמע לן דביאה בלילה אלא חופה קשיא חופה נמי לא קשיא כיון דסתם חופה לביאה קיימא אורח ארעא קא משמע לן דבלילה בעי רב אשי נכנסה לחופה ופירסה נידה מהו אם תימצי לומר [ז]חיבת חופה קונה חופה דחזיא לביאה [ח]אבל חופה דלא חזיא לביאה לא או דלמא לא שנא תיקו: רבי יהודה אומר רצה כותב לבתולה וכו': וסבר רבי יהודה דכותבין שובר והתנן [ט]מי שפרע מקצת חובו רבי יהודה אומר [י]יחליף רבי יוסי אומר [יא]יכתוב לו [יב]שובר אמר רבי ירמיה כששוברתה מתוכה אביי אמר אפילו תימא בשאין שוברתה מתוכה בשלמא התם ודאי פרעיה דלמא מירכם תברתא ומפיק ליה לשטרא והדר גבי זימנא אחרינא הכא ודאי יהב לה מילתא בעלמא היא דאמרה ליה אי נטריה נטריה אי לא נטריה איהו הוא דאפסיד אנפשיה בשלמא אביי לא אמר כרבי ירמיה לא קתני שוברתה מתוכה אלא ר' ירמיה מ"ט לא אמר כאביי גזירה שובר דהכא אטו שובר דעלמא טעמא דכתבה ליה אבל על פה לא אמאי דבר שבממון הוא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר דבר שבממון תנאו קיים דתניא [יג]האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר [יד]בדבר שבממון תנאו קיים קסבר רבי יהודה [טו]כתובה דרבנן [טז]וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה הרי פירות דרבנן ולא עבדו להו רבנן חיזוק דתנן [יז]רבי יהודה אומר [יח]לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירות פירותיהן עד עולם וקיימא

בכולן מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה והתם לא שייך לשנויי הכי ואור"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מבטל את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאינו מתנה על מה שכתוב בתורה דומיא דבני גד ובני ראובן שלא התנו על מה שכתוב בתורה וא"ת הא דתנן בפרק בתרא דמנחות (דף קט.) הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו יגלח בבית המקדש ואם גלח בבית חוניו יצא ומפרש בגמרא היינו טעמא דהאי גברא לעבודי נפשיה קא מכוין אמר אם אני בבית חוניו טרחנא פירוש הלכך אם רצה לגלח במקדש חל עליו נזירות ואם אינו יכול או אם אינו רוצה לטרוח אדעתא דהכי לא נדר אגלאי מלתא דלא הוי נזיר והיינו פירוש יצא כלומר שלא חלה עליו הנזירות והשתא אמאי הא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא דאין גילוח אלא במקדש ואר"י דלא אמרינן מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא היכא שמתכוין לעקור מה שכתוב בתורה אבל התם סבור הוא שיש מצוה בבית חוניו כמו בבית המקדש ואין מתכוין לעקור אית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן וא"ת כיון דשייך מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו גבי ממון א"כ לא יוכל אדם למחול חובו לעולם על ידי תנאי שאם יאמר עשה עמי היום וחובך מחול לך יהא מתנה על מה שכתוב בתורה מיהו מלוה לא חשבינן כתובה בתורה דאפילו למאן דאמר (קדושין דף יג.) מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי היינו דוקא כגון נזקין וערכין ופליון הכן דמסברא לא הוה מחייבינן להו אם לא שחייבתו תורה בפירוש אבל מלוה כולי עלמא מודו דלא טרפא ממשעבדי דאינה באה מכח התורה דסברא הוא שיש לו לשלם מה שלוה ממנו אבל קשה דלעניין

נזקין

מסורת הש"ס

א) [בכלות ל: יבמות מ.], ב) לקמן סה: שבת פו. נדה ח., ג) כ"ב קע:, ד) [לעיל עז: וש"נ], ה) כ"מ נא. לד. קדושין יט: ב"ב קכו:, ו) [יבמות לו: וש"נ], ז) לקמן פג., ח) [כ"מ ח.], ט) ומר"מ דהוי מפליג בדברים ואין זה תנאי כלל שיתקיים התנאי למאן דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והוי כמו על מנת שתעלי לרקיע דנהשוכר את הפועלים. מ"ר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב ר' מניגא קרא קמיה דר' יונא. נ"ב הכי איתא ס"פ תפלת השחר דף ל ע"ב:

מוסף רש"י

מי שפרע מקצת חובו. במלוה בשטר מיירי ואיכא למיחש פן יחזור המלוה ויתבע כל חובו, ר' יהודה אומר יחליף. יקרע אותו השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבון הנשאר מזמן ראשון, ר' יוסי אומר יכתוב לו שובר. ויש מרבותיו דלוה (רשב"ם ב"ב קע:), על מנת שאין לך עלי שאר. מזון, ועונה. תשמיש, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. דאין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה, והוי קידושי המעשה מעשה והתנאי כמאן דליתיה, דהמעשה גלא תנאי דמי (שם קכו:). בדבר שבממון. כגון שאר וכסות, ניתן למחילה והרי מחלה, אבל עונה שהיא עבר הגוף לא ניתן למחילה (ב"מ נא. וקדושין יט:) עונת תשמיש מצוה היא ועבירת דגופא הוא, תנאו קיים. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה (רשב"ם ב"ב שם). יותר משל תורה. יותר ממה שעשתה תורה לדבריה (זבחים קא.).

עין משפט נר מצוה

בב א מיי' פ"ו מהלכ' זכיה הלכ' ח סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' רמו סעיף ח:

בג ב מיי' פ"ו מהל' אישות הל' יא סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' עה סעיף ו:

בד ג מיי' פכ"א מהל' אישות כ"אה הלכה י סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' רמ סעיף יא:

בה ד ה מיי' פ"ו מהל' אישות הל' ג סמג עשין מא טוש"ע אה"ע סי' סא סעי' ח:

בו ו ז מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכ' טו סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' נד סעי' ח:

בז ח מיי' פ"ו מהל' אישות הלכה טו ו וס' יכ הלכה י סמג עשין מא טוש"ע אה"ע סי' לח סעי' ה וס' סט סעי' ו:

בח ט מיי' פ"ו הלכה יד ז ופי"ח הלכה יד ופי"כ הלכה ב:

בט י מיי' פי"ב שם הלכה ט:

ל כ מיי' פכ"ג שם הלכ' ד סמג שם טוש"ע שם סימן לג סעי' ה:

תוספות רי"ד

צריך לומר כתובו משום דבקנין ובהודה בפני ג' אין צ"ל כתובו אבל מיהו ה"ה נמי דצריך לאמלוכי בי' דאמרינן הכא: ראב"ע (וכו'). אמר ר"נ א"ש הל' כראב"ע ואע"ג דר"ע לייט דאמר כל דיין דדאין כראב"ע כו': בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. בעי ר"א נכנסה לחופה ופרסה נדה מהו מי אמרינן חיבת חופה קונה חופה דחזיא לביאה אבל חופה דלא חזיא לביאה לא א"ד ל"ש תיקו ומספיקא אינה קונה: **מתני'** ר"י אומר אם רוצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולאלמנה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך ג' וכו' ר"מ אומר כל הפותח לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זה בעילת זנות קסבר ר"י דבהדיא אסור לפתוח לבתולה ממאתים כדי שלא יעבור על תנאי ב"ד אבל בענין זה ע"י תחבולה מותר שכותב לה מאתים זוז והיא כותבת לו שובר שהתקבלה מנה ור"מ סבר אפי' ע"י תחבולה אסור לפתוח:

ע)מזקין (וערכין) נימא שלא יוכל למחול דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה וכי תימא ה"נ והתנן בהחובל (ב"ק דף נב.) קרע את כסותי ושבר כדי על מנת לפטור פטור ע)ותירץ ה"ר אלחנן דהתם נמי אם היה אומר קרע ושבר ע"מ שאין לי עליך דין מזק הוי משיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין לך עלי דין שאר כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שפטרתי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי דין אונאה על מנת שאין לך עלי דין אונאה וכן על מנת שלא משמיטנו שביעית ועי"ל דמזקין לא דמו לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין למצאין דאין לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות ועונה וכן גבי מזיר ע)אין מזיר למצאין אבל גבי מזקין לא שייך למימר הכי וא"ת א"כ היכי מדמה בפרק המגרש (גיטין פד.) הרי את מגורשת ע"מ שתאכלי בשר חזיר למתנה על מה שכתוב בתורה והא בתנאי זה לא הוי גרושין למצאין וי"ל דגבי ממון דיתן למחילה דוקא אמרינן טעמא משום דלמצאין אבל גבי איסורא לא בעינן האי טעמא והא דתנן בית שמאי אומרים (ב"ב דף קנ.) האומר פלוני יירש במקום שיש בת בתי תירש במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה התם היינו טעמא דאין יכול לומר פלוני יירש והוא אינו יורש אבל במתנה יכול ליתן והא דמפרש התם בגמרא (דף קכו:) הכא מי מחל לרווחא דמלתא נקט וא"ת והא דתנן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף נד. ושם) מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה ופריך בגמרא והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא כו' ומסיק אפילו תימא רבי מאיר שאני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ומאי משני והא הכא נמי לא קידשה על מנת כן ולא שיעבד נפשיה וי"ל דשאני התם כיון דריבתה תורה שומרים הרבה שומר חנם והשואל ושאר שכר כו' יכול נמי כל אחד להיות לפי תנאו א"נ שאני התם דחייבתו תורה שומר שכר על שלוקח שכר ושואל לפי שכל הנאה שלו ומשעבדים עצמם לכל הכתוב בפרשה הלכך במקום שאין משעבדים עצמם פטורים ובקונטרס פירש שם דהכא מקודשת משום דכי יהיב לה קדושיה אקדשה ותנאה דבתר הכי לאו כלום הוא שכבר היא אשתו אבל שומר חנם מתנה קודם שמשך ואין נראה דהא כל תנאי לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא: **כל** הפוחת אפילו בתנאה. פירשתי לעיל (דף נא.): **ושמעינן** ליה לרבי מאיר דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים. פירש בקונטרס דשמעינן ליה בברייתא דלעיל וא"ת מנא ליה למידק הא בדרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן בדרבנן דעבוד חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לרבי יהודה וי"ל דדייק מדלא קתני לעיל על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכתובה כיון דאיכא מ"ד דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו בשל תורה אע"ג דרבי יהודה מודה בכתובה מ"מ הוה ליה לשנות כי היכי דקתני עונה אע"ג דמודה בה רבי יהודה: **הא** בדרבנן תנאו קיים. תימה הא שמעינן ליה לרבי מאיר בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) דהאוכל תרומה מעשר של דמאי דמוקף חומש דעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה וברים החולץ (יבמות דף לו: ושם) גבי מעוברת חבירו ומינקת חבירו שמעינן ליה דעשו חיזוק לדבריהם אף יותר משל תורה וי"ל דהתם דיבמות משום דקנסא הוא עשו חיזוק לדבריהם יותר והתם דהזהב גבי תרומה וכן גבי גט דמייתי התם דאיסורא הוא התם עשו חיזוק כשל תורה והכא גבי כתובה שאינו לא איסור ולא קנס אלא ממונא בעלמא לא עשו חיזוק כלל: **קסבר** רבי מאיר בתובה דאורייתא. אע"ג דכתובת אלמנה דרבנן מ"מ עיקר כתובה דאורייתא היא וכעין זה אמרינן בסוף הערל (יבמות דף פא. ושם) אמר ליה רבי יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן מ"ל אין שאני אומר עיגול בעיגולין עולה פירוש ואי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עולה אף על גב דתרומת תאנים דרבנן כיון דעיקר תרומה מיהא דאורייתא וא"ת דתנן נקמן בהכותב (דף פג: ושם) כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך בחייך ובמותך כו' רבן שמעון בן גמליאל אומר ירשנה כו' ומסיק אליבא דרב דירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ומה לריך להאי טעמא אפילו לא עשו חיזוק לדבריהם תיפוק ליה משום דעיקר ירושה דאורייתא וי"ל דלא דמיא ירושת הבעל לשאר ירושות שבאות ממתנת קורבה: **אין** עושין בתובת אשה מטלטלין. והא דאמרינן בפ"ק (לעיל דף ז.) אמר להו אתפסוה מטלטלי כשקבל עליו אחריות אם יאבדו או יזולו: **אבל** קבל עליו אחריות עושין. וליכא למיחש שמא יאמר לה טלי כתובתיך ואלו דאמרינן בסוף האשה שנפלו (נקמן דף פב: ושם) דדוקא בדלא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחראין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתיך יאלו כיון שיכול ליהנות מהן שלא תקפיד האשה אם יעשה בהן שום סחורה והיינו טעמא דאמר בפרק נערה (לעיל דף נא.) [דתנן כתב שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה נכסים דאיש לי אחראין משמע] שיכול לייחד שדה לכתובתה בלא שום אחריות דכיון שיש לו הנאת אכילת פירות ודאי לא יאמר לה:

שתים

לא א מי' פי"ב מהלכ' אישות הלכה ח סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סי' סו סעיף ט ו וסי' סט סעיף ו:

לב ב סמג עשין מת טוש"ע שם סימן סו סעיף ב:

מוסף רש"י

מאי כותב אומר. דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה (לקמן פג.). החמרין. מוחרי הבהמה ומוליכים ממקום הזול לכרכין (לעיל כד.). שלי חדש ושל חברי ישן שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן. משכח את של חבירו ומחזיר את שלו, שלי אינו מעושר של חבירי מעושר, שלי חדש ואינו יכא עדיין כל לרכו, ושל חבירי ישן ויכא כל לרכו, דאתם ישן טוב מן החדש בעת הגוכן, כדאמרינן באחהו נשך (ב"מ עב.) היו חדשות מאדבע ושאות משלש מלאכא. אין נאמנים. הואיל ועם האדן הוא ואינו נאמן על המעשר, אע"פ שמעיד על שלו שאינו מתוקן, ועוד שמוסיף עם זו דבריס אחרים לשבח את של חבירו, אינו נאמן להחזיק את של חבירו בחזקת מתוקן, שאינו אלא מערערין, אמור אתה כאן ואני כאן במקום אחר (שם).

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה שלי חדש וכו' חדש מאי איכא למימר. נ"ב עיין ברעוראה שמתרץ זה: (**ב**) ד"ה כל הפוחת וכו' שאין לה. נ"ב זהו בספר"י ולא בפריב"ן [לעיל בתוס' דף נא ד"ה מני: (**ג**) ד"ה אלמא וכו' לאו דוקא]. נ"ב זהו נוסחא אחרת מפי' הקונטרס וגם פי' זה ע"ד שיטת פר"י ולא בפריב"ן:

וקיימא לן. בהכותב: **מאי כותב אומר.** אלמא תנאיה תנאה: **והרי חמריס.** גבי דמאי דרבנן הוא ולא עבדו בהו חיזוק למיחש לגומלין לרבי יהודה: **שלי חדש.** והיינו טוב ממנו שהחדש עדיין אינו יבש כל לרכו והכי נמי אמרינן באיזהו נשך (ב"מ עב:) היו חדשות מאדבע ושאות משלש כו'. ויש מפרשים משום עומר ולאו מילתא היא דא"כ דמתרץ בדמאי הקילו התינח דמאי (**ה**) חדש מאי איכא למימר ועוד לא מצינו שנתשדו עמי הארץ על איסור חדש ולא נקט לה אלא משום אין נאמנים דדמאי ורבותא אשמועינן דאע"ג דמשבח לה לחבריה נמי במילי אחרייתא אינו נאמן על הדמאי דמייתינן לגומלין: **בדמאי הקילו.** משאר ספק דדבריהם ואפילו ספק ליתיה דרוב עמי הארץ מעשרין הן(**ה**): **כל הפוחת אפילו בתנאה.** מדלא תנא כל בתולה (**ב**) שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה הרי זו בעילת זנות ש"מ דהכי אשמועינן שאע"פ שהיא גובה לבסוף דאין תנאו קיים אפילו הכי כיון דמעיקרא אמני קרי לה בעילת זנות משום דמשעת ביאה לא הוה סמכא דעתה אכתובה: **אלמא קסבר תנאו בטל.** דבלאו הכי (**ג**) לאו רבותא היא דנקט כל הפוחת: **והא שמעינן ליה.** לעיל [ע"א]: **ר' יוסי אומר רשאי.** ואפילו על פה נמי תנאו קיים ואמר ר' יהודה למימר נמי רשאי כר' יוסי מיהו על פה תנאו בטל כדאמרינן לעיל [ע"א] מכמיס עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אבל באת למחול תכתוב שובר: **אין עושין כתובה מטלטלין.** אין מייחדין מטלטלין לכתובה: **מפני תיקון העולם.** שמא יאבדו או יפחתו דמיהן: **אין קצובין.** אין דמיהן קצובין עולמית דמוקרי ומוזלי הלכך פעמים שפוחתין מכדי מה שנמשום: **אין עושין קאמר.** ופחיתה נמי בכלל תיקון העולם היא: **אבל קבל עליו אחריות.** הבעל אם יאבדו ופריס ליה תנא דלא חיים לזולא אלא לאונסא וקאמר ליה רבי יוסי וכי קבל עליו אחריות נמי מה נתקן העולם בכך והלא אף כשהן קיימין אין קצובין ופוחתין: אירכם

(**ד**) [לקמן פג.], (**ה**) [עירובין סג.: וש"כ], (**ו**) [לעיל כד. דמאי פ"ד מ"ו], (**ז**) [לעיל כד. וש"נ], (**ח**) [ועי' תוס' ב"ק פט. ד"ה טעמא וכו' פירוש בסוגיא דהכא], (**ט**) [לעיל י.], (**י**) [לקמן דף פג.], (**יא**) [לעיל כד.], (**יב**) [מקרן ופדיון הבן נימא כו' כל"ל מהרש"א], (**יג**) אבל קשה דגבי כתובה משמע שאינה יכולה למחול כלל לרבי יהודה בעל פה אלא דוקא בכותבת לו התקבלתי ומאמ בכתובה דרבנן עשו חיזוק טפי לר' יהודה מלר' מאיר דאמר דאוריתא ואין יכולה למחול אלא בכתיבה. מ"ר, (**יד**) [ואתיא כרבי שמעון דאמר דאינו מוחל אלא בכתיבה. מכורן. מ"ר].

אירכם כתובתה. שטר כתובתה: **זו דברי ר"מ**. דאמר לעיל [נו:] כל הפותח בנתולה ממתים ואפי' בתנאי בעל קרי לה בעילת זנות משום דלא סמכא דעתה. והכא נמי לר"מ הוא דאסור בשהה שאבדה שטר כתובתה ואפי' אית לה דלא מפסדא בהכי דגביא בתנאי ב"ד מיהא לא סמכא דעתה דאמרה כי תבענא ליה אמר פרעתיך הלכך בעילת זנות היא: **אבל חכמים אומרים כו'**. דלית לן למיחש משום מסמך דעתא דמיהו בעילת זנות: **בגזירותיו**. בדבר שהוא מחמיר על דבר תורה באיסור והיתר על ידי גזירת דבריהם: **אי הכי זיל כתוב לה**. כתובה אחריתי. והא דאמרינן לעיל (דף נא.) לא כתב לה כתובה בתולה גובה מאתים ואוקמינן בר"מ התם במקום שאין כותבין כתובה דכולהו אתנאי) קא סמכי אי נמי במקום שכותבין וגובה לר"מ מיהו בעילת זנות באיסור היא: **מחלוקת**. דרבי יהודה ור' יוסי דאמר ר' יהודה על פה לאו תנאה הוא ור' יוסי סבר תנאה קייס: **בחלה**. מפרש לקמן מחלת מאי: **דברי הכל אינה מוחלת**. שכבר זכתה ואמירתה לאו כלום אלא א"כ כתבה שובר התקבלתי: **חלה חופה ומאי סוף סוף ביאה**. וה"ק מתחלת חופה ועד סוף חופה פליגי בה רבי יהודה ור' יוסי אבל משבא עליה מודה ר' יוסי דאין בדבריו כלום: **וכי אמינא אנא כין בזו כין בזו מחלוקת**. לאו אסוף דרבי יהושע קאמינא אלא אסוף חופה דהיא קודם ביאה: **אמר רב פפא אי לאו דאמר כו'**. אנא לא הוה ניחא לי לפרושי מילתייהו הכי דרבי יוחנן ור' יהושע לא ליפלגו ורב דימי ורבין ניפלגו בדרבי יהושע אלא הכי הוה אמינא רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי פליגי דאהדדא סוף דקאמר רבי יהושע בן לוי דברי הכל אינה מוחלת אתא רבי יוחנן ואמר מחלוקת דרב דימי ורבין לא פליגי בדרבי יהושע והכי הוה מפרשינא לדרב דימי אמר רבי יהושע מחלוקת בתחלת ביאה דהיא סוף חופה אבל בסוף ביאה דברי הכל אינה מוחלת ורבי יוחנן פליג עליה דאפילו בסוף ביאה נמי פליגי וכי אתא רבין אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי בסוף חופה והיא מחלת ביאה דקאמר רבי יוחנן אנא בין בזו ובין בזו אבל בתחלת חופה דהיא תחלת ביאה דברי הכל אינה מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי בתחלה דקאמר רבי יהושע בן לוי תחלת חופה ומאי סוף סוף ביאה וכי קאמינא אנא בין בזו ובין בזו מחלוקת תחלת חופה וסוף חופה דהיא תחילת ביאה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מחלוקת בתחלה לבסוף אבל בתחלה דברי הכל מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי לבסוף דאמר רבי יהושע בן לוי סוף חופה ומאי תחלת חופה וכי קאמינא אנא בין בזו בין בזו מחלוקת תחלת ביאה וסוף ביאה אמר רב פפא אי לאו דאמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי הוה אמינא רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי רב דימי ורבין לא פליגי מאי סוף דקאמר רבין סוף חופה ומאי תחלה דקאמר רב דימי תחלת ביאה מאי קמ"ל הא קמ"ל דפליגי תרי אמוראי אטעמא דנפשייהו ולא פליגי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא: **מתני'** [ג]נותנין לבתולה שנים עשר חודש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה [ג]וכשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו [ד]ולאלמנה שלשים יום [ה]הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה רבי עקיבא אומר [ו]מחצה חולין ומחצה תרומה [ז]היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם [ח]ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה בית דין של אחריהן אמרו אין

שתים ושלש שנים. אין לדקדק כאן השתא שלא מותר שתיס מיבעיא דדלמא שתיס ושלש ופפי' טובא כדאמרי איכא כדמשני בפרק מפנין (שבת קמ.) ואין להאריך כאן[ט]: **ולא פליגי תרי גברי אליבא דחד גברא**. וא"ת ומאי נפקא מינה דהשתא נמי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע ב"ל אליבא דחד תנא ומה לי תרי אמורא אליבא דחד תנא ומה לי אליבא דחד תנא וי"ל דאי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי אליבא דחד תנא לא חיישינן דנסברא הוא דפליגי ולא טעו בשמועתא אבל אי פליגי רבין ורב דימי בדברי רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי שזה אומר כך אמר זה אומר כך אמר אחד מהם טעה בשמועתו: ואין

אבל בסוף לדברי הכל אינה מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי בתחלה דקאמר רבי יהושע בן לוי תחלת חופה ומאי סוף סוף ביאה וכי קאמינא אנא בין בזו ובין בזו מחלוקת תחלת חופה וסוף חופה דהיא תחילת ביאה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מחלוקת לבסוף אבל בתחלה דברי הכל מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי לבסוף דאמר רבי יהושע בן לוי סוף חופה ומאי תחלת חופה וכי קאמינא אנא בין בזו בין בזו מחלוקת תחלת ביאה וסוף ביאה אמר רב פפא אי לאו דאמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי הוה אמינא רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי רב דימי ורבין לא פליגי מאי סוף דקאמר רבין סוף חופה ומאי תחלה דקאמר רב דימי תחלת ביאה מאי קמ"ל הא קמ"ל דפליגי תרי אמוראי אטעמא דנפשייהו ולא פליגי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא: **מתני'** [ג]נותנין לבתולה שנים עשר חודש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה [ג]וכשם שנותנין לאיש לפרנס את עצמו [ד]ולאלמנה שלשים יום [ה]הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי עקיבא אומר [ו]מחצה חולין ומחצה תרומה [ז]היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם [ח]ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה בית דין של אחריהן אמרו אין

אפילו כלם בפני הבעל חסר יום א' לפני היבם כיון דאכתי לא אכלה בחיי בעלה אין היבם מאכילה אבל אי עשתה כולן בפני הבעל דאכלה בחייו ה"נ היבם מאכילה דהיבם במקום בעל קיימי: או כלן בפני היבם נפרש לקמן. זו משנה ראשונה

נאו או שמתו בעליהן אוכלת משלו ואוכלת בתרומה ר"ט אומר נותנים לה הכל תרומה ר"ע אומר מחצה חולין ומחצה תרומה היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ו' חדשים בפני הבעל ו' חדשים בפני היבם ואפילו כלן בפני הבעל חסר

ט) ל"ל ואוכלת בתרומה גם היבם מאכילה.

מסורת הש"ס

ט) [מפורש בב"ק פט.], כ) [לקמן ס: עירובין מז.], ג) נדרים עג.; ד) נדרים סט לעיל כ. מח: ע.; ה) [עי' תוס' לקמן נח. ד"ה ואפי'], ו) בכ"מ נוסף: בית דין, ז) [כדאיתא לעיל כ:], ח) [ועי' תוספות שבת ס. ד"ה השתא ומה שמצוין שם על הגליון].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הא קס"ל ובו' ואיבא למימר אלו ואלו דברי אלהים חיים. עירובין דף יג ע"ב:

מוסף רש"י

לפרנס את עצמה. לקנות מלבושים ומכשיטין לצורך נשואין (נדרים ע:). הגיע זמן. שיש עשר חודש לבתולה משתבעה הבעל לתכין עצמה לנשואין ולאלמנה שלשים יום (לעיל מח:). ולא נישאו. כגון שעיכב החתן, או חוזם שלו (שם). אוכלות משלו. שהבעל חייב במזונות אשתו מתקנת ב"ד (לעיל ב.). ואוכלות בתרומה. אם כהן הוא והיא בת ישראל, שהכהן מאכיל את אשתו תרומה, כדיליף מוהכן כי יקנה נפש (שם).

תוספות רי"ד

אחתא דרמי בר פפא הוה נסיבא ליה לרב אויא. אירכם כתובתה אתא לקמיה דר"י א"ל מאי לשהויי. א"ל הכי אמר ר"י א"ש זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו ב' ג' שנים בלא כתובה. פי' זו דברי ר"מ דאמר לעיל דבפחות מר' הוי בעילת זנות וכ"ש אי ליח לה כתובה לגמרי דהא הוא דאמר אסור לאדם לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה ואפילו כתנאה מ"ט דלא סמכא דעתא ואע"ג דקי"ל דאי לא כתב ככתוב דמי דתנאי ב"ד כמאן דנקט שטריה בידיה הוא אפ"ה לא סמכא דעתא ומש"ה אמר ר"מ דהוי בעילת זנות אבל חכמים דלא חיישי להכי מותר להשהותה בלא כתובה. א"ל אביי והאר"נ א"ש הלכה כר"מ בגזירותיו פי' בחומרותיו בדבר שהוא מחמיר בד"ת באיסור והיתר ע"י גזירת דבריהם: א"ל א"ה זיל כתוב לה פי' כתובה אחריתי והא דתנן לעיל לא כתב לה כתובה בתולה גובה וכו'. ואוקימנא כר"מ התם במקום שאין כותבין כתובות דכלהו סמכי אתנאי ב"ד א"נ במקום שכותבין מיהו הבעילה באיסור הוא: **מתני'** נותנין לבתולה ר"ש חודש משתבעה הבעל לפרנס א"ע כשם שנותנים לאשה כך נותנים לאיש לפרנס א"ע ולאלמנה שלשים יום הגיע זמן ולא

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"י מהלכ' אישות הלכ' י ופ"ד מהל' חובל הלכה יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סו סעיף ג וטוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף י:

לד ב מיי' פ"י מהל' אישות הלכה יח סמג סס טוש"ע אה"ע סי' נו סעיף ח:

לה ג מיי' סס הלכה יח טוש"ע סס סעי' ב:

לו ד מיי' סס הלכה יח טוש"ע סס סעי' ח:

לז ה מיי' סס הלכ' יט טוש"ע סס סעיף ב:

לז ו [מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה יג]:

לח ז מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ה:

תוספות רי"ד (המשך)

יום א' או כלן בפני היבם אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה אבל ב"ד של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. פי' נותנים לבתולה זמן מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להזהירה על עסקי חופה ולזמן תכשיטיה לפרנס א"ע בתכשיטין ואם הגיע זמן זה ואינה חפיצה להנשא הויא לה מורדת לפחות לה כתובתה כדאמרינן לקמן (דף ס"ד) כותבין אגרת מרד על ארוסה א' ארוסה ואחת נשואה דאלמא ארוסה נמי דין מורדת יש לה: כשם שנותנים וכו'. לפרנס א"ע בצרכי חופה. ולאלמנה שאינה טורחת כ"כ בתכשיטין שכבר יש בידה הכל ל' יום: הגיע זמן ולא נישאו. פי' שהבעלים מעכבים והם בחיים אוכלת משלו ואוכלת בתרומה (א"ר חייא) (אם היא) בת ישראל נשאת לכהן שמשעה שקדשה אוכלת בתרומה מה"ת ומדרבנן הוא דגזור כדאמרינן לקמן ובהגיע הזמן ולא נשאו אכלה או אם הגיע הזמן ומתו בעליהן אוכלת משלו מן היורשים וגם אוכלת בתרומה וגם אם היא זקוקה ליבם אוכלת בתרומה שכ"ז שנתחייב הבעל במזונותי' ואוכלת ח) כגון תרומה היבם. ר"ש וכו' ור"ע אומר מחצה וכו'. כדי שתאכל בימי טומאתה. היבם אינו מאכיל בתרומה אהגיע זמן קאי שאע"פ שנתנו לו זמן לכנוס והגיע הזמן ולא כנס אינו מאכיל בתרומה כיון דלא אכלה בחיי בעלה כדמפרש טעמא לקמן מוכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי בכסף אחיו הוא אבל משכנסה הרי היא כאשתו לכל דבר דכתיב ולקחה לו לאשה כדאמרינן ביבמות דקניא בביאה וכי היכי דקידושי ביאה מאכילין בתרומה דאיתקש הוויות להדדי. כך מאכילין ביבמה: עשתה ששה חדשים בפני הבעל מהנך י"ב חודש הקבועים לה משתבעה הבעל או